

# Zor Zamanların Ahlakı

Prof. Dr. Mehmet Görmez  
İslâm Düşünce Enstitüsü Başkanı

## Zor Zamanların Ahlakı

*Bismillahirrahmanirrahim.*

*Elhamdü lillahi Rabb 'il-âlemîn.*

*Ves 'salâtu ve 'sselâmu alâ Rasûlinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn.*

*Kıymetli Kardeşlerim,*

Öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun.

Sözlerime başlarken başta Aziz Milletimiz olmak üzere tüm âlem-i İslam'a ve bütün insanlık ailesine içinden geçtiğimiz bu zor süreçte bir kez daha geçmiş olsun diyorum.

Sözlerimin başında bu zor süreçte canları pahasına bu salgına karşı mücadele eden doktor kardeşlerimize, sağlık çalışanlarına, onların yanında insanlığın zaruri ihtiyaçlarını karşılamak için her türlü riske rağmen insana hizmeti ibadet bilen kardeşlerimiz var, onlara, evinde kalarak bu sürece destek veren değerli büyüklerimize en kalbî dualarımı arz etmek istiyorum.

Bugün sağlık otoritelerini dinlemek zamanıdır. Bugün onların tavsiyelerine kulak vermek, aslında yüce dinimizin de emridir. Zira Rabbimizin can emanetini korumak, bugün en mukaddes bir vazifemizdir. Bugün *hem* kendimizi korumak *hem* başkasına bulaştırmamak için evlerimizde beklemek âdeta düşmana karşı siperde durmak gibi, âdeta nöbet tutmak gibidir.

Cenab-ı Hak hepimize ve bütün insanlığa kolaylıklar versin.

*Değerli Kardeşlerim,*

Geçen hafta yine burada, Enstitümüzde *İslam'da Musibetleri Anlama Usûlü* başlığı altında bir dersimiz oldu. Bugün ise içinden geçtiğimiz zamanları da dikkate alarak, o dersin bir devamı mahiyetinde üç sorunun cevabını kısa bir süre içerisinde dilim döndüğünce vermeye çalışacağım.

*Birincisi* bu zor zamanlarda zor zamanların imanı, zor zamanların ahlakı ne demektir?

*İkincisi* bu süreçte toplumsal ve manevi bağımsızlık sistemimizi nasıl güçlendiririz? Her birimize düşen görevler nelerdir? Kamuya düşen görevler, bireye düşen, aileye düşen, gençlere, herkese düşen vazifeler var. Özellikle bunlar üzerinde kısaca işaret etmek istiyorum.

*Üçüncüsü* insanlık ailesi olarak bu süreci biz rahmete nasıl dönüştürürüz?

Biliyorum, bugün ders verme günü değil, hepimizin ders alma günüdür.

Bugün dertlenme günü değil, dertlere derman olma, sıkıntıları bertaraf etme günüdür.

Ancak anlatacağım konuların bir nebze de olsa dertlere derman olmaya, sıkıntıları bertaraf etmeye bir katkısı olacağı ümidiyle kısaca bunları sizlerle paylaşmayı uygun gördüm.

*Aziz Kardeşlerim,*

Evet, insanların zor zamanları vardır. Milletlerin zor zamanları vardır. Toplumların zor zamanları vardır. Ama bugün belki de ilk defa doğusuyla, batısıyla, kuzeyiyle, güneyiyle, zenginiyle, fakiriyle, statü farkı hiç gözetmeden ise bütün insanlık çok zor bir zamandan zor bir süreçten geçiyor.

Kur'an-ı Kerim, insanı ele alırken yaşadığı bu zorlukları iki kavramla hatta üç kavramla ifade eder. *الْبُؤْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ* /<sup>1</sup> yani zorluk ve sıkıntı. Hem savaşları hem kıtlıkları, açlıkları, belaları, musibetleri, hastalıkları, salgınları, bütün bunlara bu kavramı kullanır. Ve bu kavramların geçtiği ayetlerde ise bize hem zor zamanların imanı hem de zor zamanların ahlakı üzerinde durulur.

*Zor zamanların imanı* büyük bir umutla Rabbe yöneliştir.

*Zor zamanların imanı* insana umut taşımaktır, sevinç taşımaktır.

*Zor zamanların imanı* asla yeis ve ümitsizliğe kapılmamaktır.

*Zor zamanların imanı* ve en önemli ilkesi asla yeis ve ümitsizliğe kapılmamaktır.

Zor zamanlarda mümine yakışmayan tavır ümitsizliktir. Kur'an insanoğlunu, iki yanlısını karşılaştırarak zikreder bu ayetlerde. Bolluk ve kolaylık zamanlarında şımarmak, zorluk ve sıkıntı zamanlarında ümidi kesmeyi aynı yanlışlık olarak görmüştür. Ve insanın bu özelliğini pek çok yerde eleştirir, Kur'an-ı Kerim.

Yüce Rabbimiz nitekim İsrâ suresinde insanın bu yönünü şöyle nazara verir: *وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَىٰ الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِنَا وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا* / İnsana nimet verdiğimiz zaman yüz çevirip yan çizer; ama başına bir kötülük gelince, bir musibet gelince hemen ümitsizliğe kapılır, karamsarlığa düşer.<sup>2</sup>

Rûm suresinde aynı husus bakın nasıl ifade edilir. *وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِنَّا لَنَنظُرُنَّ إِلَيْهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ* / İnsanlara bir nimet tattırdığımızda çok sevinir. Ancak bizzat kendi elleriyle yaptıkları, kendilerinin işledikleri hatalardan dolayı bir kötülükle karşılaştıklarında *إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ* / hemen ümitsizliğe düşerler.<sup>3</sup> Eleştiri olarak yöneltiyor bu.

Fussilet suresinde aynı husus başka bir ifadeyle şöyle zikredilir: *لَا يَسْتَمِعُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ* / İnsan, iyi şeyleri istemekten hiç usanmaz. Ancak *وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ* / başına bir kötülük geldiğinde ise büsbütün ümitsizliğe kapılır, karamsarlığa düşer ve ümidini keser.<sup>4</sup>

<sup>1</sup> 7/A'râf, 94.

<sup>2</sup> 17/İsrâ, 83.

<sup>3</sup> 30/Rûm, 36.

<sup>4</sup> 41/Fussilet, 49.

İşte bu zor zamanların imanı dediğimiz, mümin bu zamanlarda, bu zor zamanlarda asla ümidini yitirmeyecek ve Rabbe olan teveccühüyle, büyük bir dirençle bütün bunları değiştirmeye çalışacaktır.

Aynı ayetlerde bir de zor zamanların ahlakı vardır.

*Zor zamanların ahlakı*, ihsan ahlakıdır, zor zamanların ahlakı îsâr ahlakıdır, infak ahlakıdır, affetme ahlakıdır, sabır ahlakıdır. Bunların hepsi aynı ayetlerde geçer.

*Zor zamanların ahlakı* ihsandır. İhsan her türlü kötülüğe karşı iyilikle mukabele etmektir. İşi kolay kılmaktır. Bu mücadelede hiçbir kardeşimizin yere düşmesine asla izin vermemektir.

*Zor zamanların ahlakı* îsârdır. İsâr ne demektir? Her hâlükârda başkasını, kardeşimizi kendimize tercih etmektir. Komşumuzu kendimize tercih etmektir.

*Zor zamanların ahlakı* infak ahlakıdır. Sahip olduğumuz her şeyi kardeşlerimizle paylaşmaktır.

*Zor zamanların ahlakı* affetmektir. Her daim affedici olmak, onarıcı olmak, bağışlayıcı olmaktır.

*Zor zamanların ahlakı* sabırdır. Sabır, Kur'an'daki sabır, katlanmak demek değildir, değerli dostlar. Kur'an'daki sabır, dirençli olmaktır; yanlışlara, kötülöklere karşı direnci asla kaybetmemektir.

Bütün bunlar Kur'an'da şöyle tarif edilir, o mahza iyiliği tarif eden meşhur ayette: الَّذِينَ يَنْفُقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ / Bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar, infak ederler, öfkelerine hâkim olurlar, affedici olurlar ve işlerini en güzel şekilde yaparlar.<sup>5</sup>

*Aziz Kardeşlerim,*

Üzerinde duracağım ikinci konu, toplumsal ve manevi bağışıklık sistemimiz. Elbette Rabbimizin inayetiyle bugünler geçecektir. Ancak bugünlerde elde edeceğimiz erdemli ve ahlaki davranışlar kalıcı olacaktır.

Bu süreçte bir virüse maruz kalmamak için bedenimizin bağışıklık sistemini güçlü tutmak ne kadar önemli ise millet olarak, insanlık olarak ruhi, manevi ve toplumsal bağışıklık sistemimizi güçlendirmek, çok daha büyük önem arz etmektedir.

Bu zor zamanda Allah'ın can emanetini korumanın, onun en büyük emri olduğunu biliyoruz. Sözümün girişinde de ifade ettim. Ancak;

Bir taraftan bedenimizi korumaya çalışırken diğer taraftan birlik, beraberlik ve kardeşliğimizi yitirmemek için gayret sarf etmeliyiz.

Bir taraftan fiziksel/sosyal mesafeye dikkat ediyoruz. Herkes bize bunu öneriyor. Ama diğer taraftan gönülleri birleştirmeyi ihmal etmemeliyiz. Bir taraftan fiziksel yakınlaşmaktan mahrum kalıyoruz, musafaha bile edemiyoruz. Ama gönül yakınlığımızı bu süreçte arttırmalıyız.

<sup>5</sup> 3/Âl-i İmrân, 134.

Bir taraftan fert bazında kendimizi karantinaya alıyoruz ve bize o öneriliyor. Onu da yapmamız lazım. Diğer taraftan toplumsal birliğimiz ve dirliğimiz için azami çaba göstermeliyiz. Her türlü ötekileştirici dil ve söylemden uzak durmalıyız. Toplumsal barışımıza her zamankinden daha fazla hassasiyet göstermeliyiz.

Bu yakın geçmişlerde çokça yaptığımız yaşadığımız her türlü kutuplaşmayı geride bırakmalıyız.

*Kardeşlerim,*

Bu musibet er veya geç sonunda geçecektir, inşallah. Ancak bu tür dönemlerde açılan gönül yaraları, kolay kolay iyileşmez. Aman hiçbir gönülde yara açmayalım.

İnsanlık ailesi böylesi zor zamanları aşarken her yerde her kuruma herkese ayrı ayrı vazifeler ve sorumluluklar mektedir. Bir kez daha ifade etmek gerekir ki ancak hep beraber ve hep birlikte bu zorluğu aşabiliriz. Bugün her birimiz evlerimizde olsak da insani, İslami, ahlaki görevlerimiz devam etmektedir.

Öncelikle bu zor zamanlarda *varlıklı kardeşlerimize* büyük görevler düşüyor. Zira kardeşlerim, maişetini günlük işlerde kazanan ve bugünlerde evlerine kapanmak zorunda kalan milyonlarca kardeşimiz var ve bunu hepimiz biliyoruz. Bugünler biriktirme günü değil, dağıtma, paylaşma günüdür. Bugünler Rabbimizin *وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ* / ayetinde buyurduğu gibi Allah'ın verdiği rızıktan kardeşlerimiz için harcama günüdür.<sup>6</sup> Bugünler kendimiz için istediğimizi başkası için de isteme günüdür. Kendimiz kadar başkasını düşünme günüdür. Elbette Rabbimizin inayetiyle bugünler geçecektir. Ancak bugünlerde elde ettiğimiz iyilikler, erdemler kalıcı olacaktır. Varlıklı kardeşlerimizden istirhamım; bugünlerde, o birinci derste de ifade ettiğim fiilî dualarımızı lütfen artırın. Ne yapabilirler? Kiracısının kirasını ikram etsinler, demiştim. İşçisinin ücretini mümkün olduğunca ödemeye devam etsinler. Geçmişte ihmal ettiğimiz, veremediğimiz zekâtlarımızı vermenin tam da zamanı. Hatta gelecek sene vereceğimiz zekâtları bugüne alabiliriz, senenin tamamlanması gerekiyor ama önceden de hesaplayıp verme imkânına sahibiz, diye düşünüyorum.

Bu süreçte aile hayatımız çok daha büyük önem arz ediyor. Bir nevi mecburi izolasyona maruz kaldığımız bugünleri, hani Kur'an-ı Kerim'de geçen ve Ramazan'ın son on gününde yerine getirdiğimiz bir itikâf ibadetimiz var. Tam da bir itikâf şuuruyla aktif izolasyona dönüştürebiliriz. Pasif bir izolasyon değil, aktif bir izolasyon. Yani bu musibeti def etmek için her birimiz üzerimize düşen her vazifeyi bulduğumuz yerde yerine getireceğiz. Bu musibete karşı siper edindiğimiz hanelerimizi, iki cihan saadetinin yurduna, yuvasına dönüştürebiliriz. Bugünlerde güzel bir slogan dolaşıyor hani; hayat eve sığar. Evet, hayat sadece dünya hayatı eve sığmaz. Aslında o ebedî ahiret hayatımızda eve sığar. Her iki hayatın da eve sığabileceğini düşünelim.

Dijital dünyanın sahiciliğini, yine bu dünyanın imkânlarını kullanarak eşimizin-dostumuzun, yakınlarımızın, konu-komşumuzun hâl-hatırını sormak suretiyle hakikate dönüştürebiliriz. Çağımızın iletişim imkânlarından, evlerimizi ilim-irfan mekteplerine

<sup>6</sup> 42/Şûrâ, 38.

dönüştürmek için istifade edebiliriz. Rabbimizin Hz. Musa (as.) ve kardeşi Harun'a yönelttiği bir ifade vardır: *وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً* / evlerinizi kıblegâh ediniz evlerinizi mabede ediniz, evlerinizi namazgâh ediniz.<sup>7</sup> Tam da bunları düşüneceğimiz zaman.

Bu süreçte genç dostlarıma birkaç cümle söylemek istiyorum.

Bu zor zamanlarda sizlere de önemli sorumluluklar düşüyor, değerli gençler. Bu salgından kendinizi korurken ihtiyarlarımıza, büyüklerimize sahip çıkmayı asla ihmal etmemeliyiz. Hassaten bugünlerde kendi sıhhatleri için evlerinden çıkamayan büyüklerimize karşı vazifelerimizi yerine getirmeye gayret edelim. Bir taraftan istikbal için okumalar yapalım. Bir taraftan da büyüklerin tecrübelerinden istifade edelim.

*Aslında, Değerli Gençler,*

Biliyor musunuz? Bizim kültürümüzde yaşlı kavramı pek kullanılmaz. İhtiyar kelimesi tercih edilir. 'Hayır' kökünden gelen ihtiyar, toplumun seçkinleri demektir. Toplumun hayırlıları demektir. Zira ihtiyarın olduğu yerde hayır vardır. İhtiyarın olduğu yerde bereket vardır, huzur vardır. Bu vesileyle *sevgili gençler*, fiziksel mesafemizi korurken büyüklerimizle aramızdaki gönül bağlarını güçlendirmeyi lütfen ihmal etmeyelim.

Bu zor zamanlarda hassaten toplumu irşat konumunda olan değerli ilim adamlarına, bir kardeşleri olarak, bir meslektaşları olarak birkaç hususu arz etmek isterim.

*Değerli Hocalarım,*

Her konuda olduğu gibi bu konuda da lütfen aynı hataya düşmeyelim. Bunu haddim olmayarak söylüyorum. Bu musibetleri değerlendirirken hemen çok acele davranıp *birimiz* kıyamet *birimiz* dabbetu'l-arz, *birimiz* ye'cuc-me'cuc *birimiz* ilahî azap-gazap *birimiz* helak-felaket üzerinden yorumlamayalım. Lütfen ilim ve hikmetten ayrılıp -Kur'an'ın ifadesiyle- *رَجْمًا بِالْغَيْبِ* / gayba taş atmayalım.<sup>8</sup>

Bu tür büyük hastalıklarda *değerli hocalarım*, dindarlığımızın da hastalık taşımasına izin vermeyelim. Parçalı bir âlem ve eksik bir ilim tasavvuru ile hareket etmeyelim. Bütüncü bakalım. Kevnî ayetlerle vahyî ayetleri, Kur'an'ı, sünneti, insanı, aklı, nakli hep birlikte değerlendirelim. Böyle zamanlar, teorik bir teoloji yapmak için hiç de müsait zamanlar değildir. Tarihe baktığımız zaman büyük felaketler aynı zamanda itikadı bozan batıl inançların türediği zamanlardır.

Uzun süredir sosyal medya mecralarında zaman zaman yaralayıcı birtakım din tartışmalarına şahit oluyoruz. Onları geride bırakalım. Bugün kelamın muallimi değil, umudun muallimi olma zamanıdır.

*Muhterem Hocalarım,*

İmtihan dünyasında dersler ve ibretlerle dolu bir küresel salgınla karşı karşıya olduğumuz muhakkak. Eğer bizler, hocalar olarak ilim adamları olarak bunu fırsat bilerek insanların hidayetine vesile olmak istiyorsak, insanları haşa muhayyel bir korku tanrısıyla Rabbimize yöneltemeyiz. Hiç kimsenin Rahmân ve Rahîm olan Rabbimizi gökten kullarına öfke saçan,

<sup>7</sup> 10/Yûnus, 87.

<sup>8</sup> 18/Kehf, 22.

azap yağdıran bir ilah olarak göstermeye hakkı yoktur. Bunu açıkça ifade etmek isterim. Bunu sünnetullahtaki dersleri ve ibretleri anlamsızlaştıracak şekilde bir ahir zaman edebiyatı ile gölgelemek doğru değildir.

Rabbimiz kâinatı Rahmân sıfatı ile idare eder. *كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ* / O, rahmeti kendine yazmıştır, buyuruyor.<sup>9</sup> Sadece iman eden, itaat eden kullarına nimet vermez, Rabbimiz. İsyan edenlere de verir. Bazen isyan edenlere daha fazla verir. Bütün bunları dikkate alarak yorumlamamız gerekiyor bu meseleleri.

*Bugün Müslüman ilim adamlarına düşen görev* genç kardeşlerimizin bilhassa yeni soruları var. Şer ve kötülük problemlerine dair ciddi soruları var. Onlara ilmî cevaplar hazırlamalıyız. Bizi kuşatan bu kötülüklerin ilahî rahmet ve ilahî adalet ile ilişkisini doğru bir şekilde temellendirmemiz gerekiyor, izah etmemiz gerekiyor. -İnşallah ilerideki derslerimizden birinde bu konu üzerinde durmak istiyorum, sevgili gençlerimizle birlikte.-

*Bugün Müslüman ilim adamlarına düşen görev* bilhassa Corona sonrası dünya, din-i mübini İslam'ı nasıl etkileyecek? İnsanların dinî hayatı, manevi hayatı bu süreçten nasıl etkilenecek? Bu gibi konular üzerinde şimdiden ilmî müzakerelerde bulunmak durumundayız, hep birlikte.

Ve son olarak, insanlık ailesi olarak bu süreci nasıl rahmete dönüştürebiliriz?

Yüce Rabbimiz Bakara 216. ayette şöyle buyuruyor: *وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ* / Hiç hoşlanmadığınız nice şeyler var ki sizin için onda hayır vardır. *وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئاً وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ* / Sevdiğiniz nice şeyler var ki onda da sizin için kötülükler vardır.<sup>10</sup>

Belki de *kardeşlerim*, belki de çok fazla yordüğümüz dünyamızın biraz sükûnete ihtiyacı vardı. Gerçekten çok yorduk tabiatı, çok hoyrat kullandık. Belki de tabiatın hukukuna yeniden dikkat çekmek gerekiyor. Bu hukuku ne kadar çiğnediğimizi yeniden gözden geçirmemiz gerekiyordu.

Çünkü Rabbimiz oraya bir mizan yerleştirdi: *وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ* /<sup>11</sup> Rabbimizin kurduğu mizan bozulursa tabiat bitkin düşer, insanlık hasta olur, sular kirlenir, yemek hasta eder, ilaç öldürür. Hepimiz buna şahidiz, buna şahit oluyoruz.

Belki de bu musibet insanın değerini ve onurunu, yaratılış gayesi ve hikmetini yeniden keşfetmemize vesile olacaktır. Zira bu vesileyle güç yarışının hayatın temel karakteristiği hâline geldiği bir zamanda insan kibrinin ne kadar basit ne kadar bayağı bir zemine dayandığı da bir kez daha ortaya çıkmıştır.

İnsan için bu evren, *değerli kardeşlerim*, bu tabiat hem nimet olmuştur hem külfet olmuştur. Yüce Yaratıcı insanı bu külfeti nimete çevirebilecek güç ve kudrette, potansiyelde yaratmıştır. İnsanoğlu tarihi çevirebilecek güç ve potansiyelde yaratılmıştır. İnsanoğlu tarihte yaşanan nice musibetleri rahmete dönüştürebilmiştir. Hiç kuşku yok ki inşallah bilgiyle, azimle, gayretle, tedbirle, tevekkülle bugün yaşanan bu küresel salgın bertaraf edilecektir. Birilerinin dediği gibi insan insanın kurdu değildir. İnsan insanın yurdudur. Bu hâdiseye bize bunu

<sup>9</sup> 6/En'âm, 54.

<sup>10</sup> 2/Bakara, 216.

<sup>11</sup> 55/Rahmân, 7.

gösterecektir. İnsan insanın şifasıdır. Bu vesileyle insan, insanın yurdu olduğunu, insan insanın şifası olduğunu yeniden göreceğiz.

Niyazım odur ki, insanlık bunu çözdükten sonra ders ve ibret olarak bütün ortak düşmanlarına karşı birlik içinde olsun. Bu seferki düşmanımız, ortak düşmanımız bir virüs. Mikroskopla bile görülmeyen bir virüs. Fakat *kardeşlerim*, insanlığın aslında çok ortak düşmanı var. Belki de bütün bu yaşadıklarımız o ortak düşmanlarımızla mücadele vermememizden kaynaklanıyor. Nedir onlar? Mesela güç tutkusu. Nedir onlar? Bencillik. Nedir? Sömürge zulüm, cehalet, azgınlık, bozgunculuk.

Yüce Rabbimiz insanlık ailesine bu süreci bir rahmete dönüştürmeyi nasip eylesin.

Ben sözlerimi insanlık ailesinin ilk ataları Hz. Adem ve Hz. Havva'nın o Kur'an-ı Kerim'de ebedileşen duasıyla bitirmek istiyorum رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا / Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا. / Eğer bize mağfiret etmezsen, bize rahmet etmezsen, لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ / biz ziyana uğrayanlardan, hüsrana uğrayanlardan oluruz!<sup>12</sup>

Bizi hüsrana uğrayanlardan eyleme Rabbim! Yüce Rabbimiz en kısa zamanda bu süreci geride bırakarak ve insanlığın bütün ortak kötülüklerine karşı birlikte mücadele ederek yepyeni bir dünya kurmayı hepimize nasib-i müyesser eylesin.

*Hepinizi saygıyla selamlıyorum.*

*Rabbimin rahmeti, bereketi, hıfz-u emanı üzerinize, üzerimize olsun.*

*Hepiniz Allah'a emanet olunuz.*

---

<sup>12</sup> 7/A'râf, 23.



